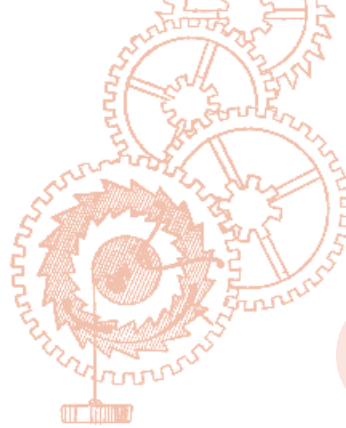

Lady Chatterleyren eskandalu etekintsua

NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA

Florentzia, 1928. David Herbert Lawrence (1885-1930) idazle ingelesak *Lady Chatterley's Lover* (Lady Chatterleyren maitalea) nobelaren hainbat bertsio idatzi zituen. Nobelak goi mailako emakume baten eta klase baxuagoko gizon baten arteko harreman sexuala kontatzen zuen modu esplizituan, eta egilea jakitun zen zailtasunak izango zituela lana bere horretan ohiko merkatuan argitaratzeko. Horregatik, 2.000 aleko edizio pribatu bat egin zuen Ingalaterran zituen harpidedunen artean banatzeko.

1932an, D. H. Lawrence hil eta bi urtera, Ingalaterran, bertsio moldatu bat argitaratu zuten, baimendua baina oso zentsuratua, artean bizirik balego egileak onartuko ez zukeen, Gerald Gould kazetariak orduan idatzi zuenez, "idazlearentzat garrantzi psikologiko izugarria zuten pasarteak kendu dizkiotelako".

1959an Argitalpen Lizunen Legea jarri zuten indarrean Ingalaterran. Lizuntzat jotzen ziren obrak argitaratzea kartzelarekin zigortzen zuen lege berriak, baina zigorra saihesteko baldintza bat ere jasotzen zuen: obrak balio literarioa izatea. Zirrikutua baliatuz, Penguin argitaletxeak apustu arriskutsua egin zuen orduan: *Lady Chatterleyren maitalearen* hirugarren bertsioa, egilearen ustez biribilena zena, bere horretan argitaratzea. Kartzela zigorrak gain, dirutza zegoen jokoan, editoreek 200.000 ale prestatu baitzituzten -ezohiko inprenta batean, erabili ohi zuen inprentaren

DEREK BERWIN

ezezkoaren ondoren- eta abokatu talde garestia kontratatu baitzuten. Zenbait iturriren arabera, Allan Lane editoreak probokatu zuen epaiketa, hainbat ale hartuta zuzenean fiskaltzara jo zuenean. Penguinek xehetasun hau baieztatu ez badu ere, argi dago epaiketaren bila joan zirela eta lortu zutela, argitalpena 1960an epaitu baitzuten.

Epaia zain, marketin kanpaina behintzat egin zeukaten, eskandalua egunkari eta aho guztietan baitzebil. Une batean Mervyn Griffith-Jones fiskal nagusiak zera galdetu zien zinpeko epaimahaikideei: "Liburu hau zuen emazteek edota mirabeek irakurtzea nahiko zenukete?". Eta, azkenean, nahi

eta espero ez zuen moduan erantzun zioten, 1960ko azaroaren 2an editoreak errugabetzat jo baitzituzten. Egun bakarrean agortu zen 200.000 aleko edizioa, eta hurrengo hiru hilabetetan hiru milioi liburu salduko zituzten.

Etekin ekonomiko handia atera zuen argitaletxeak jokaldi horri esker, baina etekin kulturala nabarmenagoa izan zen, Geoffrey Robertson abokatuak haxe esan zuen orduan: "Britainiar historian ez dago halako eragin soziala izan duen epairik". Handik aurrera zentsura asko baretu zen, eta fiskalaren amesgaiztoa beteaz, emazteek eta mirabeek lehen lizuntzat jotzen ziren balio handiko lanak irakurtzeko aukera izan zuten. ●

ANDREW MEDICHINI

Inklinazioa berriro bilutzuko dute

1616an Artemisia Gentileschik biluzik margotu zuen *Inklinazioaren alegoria*. 65 urte geroago koadroa Florentziako Buonarroti Etxeko sabaian zegoen, eta Michelangeloren biloba Leonardo Buonarrotik Inklinazioa estaltzea erabaki zuen, lizuna omen zelako; oihak batzuk margotu zizkionten. Egun, teknologiek oihalak kendu eta originala berreskuratzeko aukera ematen

dute, eta horrek eragiten duen dilemari irtenbide bikoitza ematea erabaki dute errestitutzailak: jauregiko sabaian bertsio estalia jarri dute berriro, "itxura horrekin lortu duen balio historikoari eusteko"; baina digitalki oihalak kenduko dizkiote eta bertsio bilutzu birtual bat ere egingo dute, Inklinazioa Gentileschik margotu bezala ere ikusgai egon dadin. ●